

ruščina in madjarščina. Na Kranjskem so poučevale od tujih jezikov 3 šole francoščino, 1 angleščino in 2 laščino in sicer zgolj ljubljanske šole.

Po § 10. drž. šolskega zakona smejo biti s posebnim ozirom na krajevne razmere s posameznimi ljudskimi šolami združeni tudi zavodi za oskrbo, vzgojo in pouk še nedoraslih, za šolo negodnih in pa posebni učni tečajji za šoli odraslo deco. Za deklice te vrste smejo se vzdrževati tudi nadaljevalni tečajji. Tudi na zavode te vrste se je oziralo zadnje popisovanje šol.

Prvi vrsti teh zavodov pripadajo otroška zabavišča in otroški vrteci. Zakonite dolžnosti za osnovo tacih zavodov ni, pač jo je pa naučna uprava vedno pospeševala in njih namen natanko omejila v posebnem zakonu. Po tem zakonu imajo otroški vrteci nalogo domačo vzgojo otrok v predšolski dobi podpirati in popolnjevati, torej otroke telesno in duševno na poznejši pouk v ljudski šoli pripravljati. Otroška zabavišča imajo pa nalogo otroke iz delavskih krogov v nadzorstvo sprejemati in primeren popravek dajati. Tudi otroška zabavišča so lahko ali samostojna ali pa v zvezi s kako ljudsko šolo ali s kakim dobredelnim zavodom.

Leta 1889. je bilo v Avstriji vsega skupaj 436 zabavišč in 550 otroških vrtcev. V zvezi z javnimi ljudskimi šolami je bilo pa po zadnjem popisu 52 zabavišč in 171 otroških vrtcev, izmed njih 27 zabavišč in 124 otroških vrtcev po mestih in trgih, 25 zabavišč in 47 otroških vrtcev po deželi. Zabavišč po mestih in trgih je bilo 14 na Češkem, 6 na Tirolskem, 3 v Zgornji Avstriji, 2 v Nižji Avstriji, po 1 v Moravski in Galiciji; otroških vrtcev pa 61 na Češkem, 22 v Nižji Avstriji, 17 v Moravski, 5 v Štajarski, po 4 v Primorski, v Šleziji in v Tirolski s Predarlško, po 2 v Galiciji, Bukovini in Kranjski (oba v Ljubljani), 1 v Zgornji Avstriji. Otroških zabavišč po deželi je bilo 16 na Tirolskem s Predarlško, 8 v Galiciji, 1 v Češki; otroških vrtcev pa 25 v Galiciji, po 7 v Češki in v Nižji Avstriji, 3 v Moravski, 2 v Tirolski, po 1 v Dalmaciji, Kranjski in Štajarski.

Število javnih ljudskih šol, s katerimi so združena zabavišča in otroški vrteci je relativno majhno, ker pride na vsacih 1000 šol komaj 3 zabavišča in 10 vrtcev, vendar pogostejše po mestih in trgih, kakor po deželi, namreč v 31 slučajih. (Dalje prih.) E. Lah.

Književnost.

„Wolfovega slovensko-nemškega slovarja“ je izšel 12. snopič, ki prinaša konec prvega dela, naslovni list, zgodovino slovarjevo, znamenja in kratice in končno začetek II. dela, namreč slovarsko gradivo od besede pa do besede plötje.

Nazorni pouk v ljudski šoli. I. del. Spisal Francišek Gabršek. Izdalo in založilo „Pedagogičsko društvo v Krškem“. V Ljubljani. Natisnila „Narodna Ti-

skarna*. 1894. Str. 275. Cena 1 gld. 50 kr. — O tej lepi, vse hvale vredni knjigi bomo priobčili daljšo oceno pri prvi priliki. Za danes pozivljemo le slovensko učiteljstvo, da pridno seže po njej, ker to je prva knjiga te vrste v slovenski pedagogski literaturi. Pisatelju, g. Fr. Gabršku, pa čestitamo na tem izvrstno vspelem delu!

Feldmaršal grof Radecki. To je mladini namenjena knjiga, katera je ravnokar izšla v zalogi J. Giontinija. Spisal jo je Fr. N., pisatelj, kateri je pod drugim pseudoimenom izdal že nekaj knjižic za mladino.

Življenje grofa Radeckega popisal nam je Malavašič, toda ta knjiga je po obliki, še bolj pa po jeziku tolikanj zastarela, da je skoraj nerabna. Z veseljem toraj pozdravljamo njeno namestnico in sicer prvič za to, ker bi neradi pogrešali v naših knjižnicah životopis takega moža, kakor je bil Radecki, drugič pa zato, ker je mnogo boljša od Malavašičeve.

V XII. poglavjih popisuje nam g. pisatelj življenje in delovanje „junaka junakov“, kakor zove Radeckega. Ne podaja pa nam samih golih fakt, ampak veže taista prav zanimivo z popisovanjem tadanjih razmer in zgodovinskih dogodiljajev, kar dela knjigo tem vrednejšo, ker obsega taista tudi del avstrijske, oziroma zgodovine drugih držav. Reči moramo, da se mu je delo povsem posrečilo, podal nam je živo sliko moža, kateri naj služi nam in našej mladini v vzgled v izpolnjevanji svojih dolžnosti, do samega sebe in do svojih; do domovine, cesarja in Boga. Pravo je g. pisatelj pogodil tudi tam, kjer je bilo treba omeniti porazov naše vojne. Povsod ve stvar tako spretno opisovati, da se naša mladina gotovo ne bode izpogledovala pri tacih mestih.

Brez napak ta knjiga sicer tudi ni. Največkrat se pregreši g. pisatelj proti besednemu redu tako na strani: 4, 10, 15, 50 itd. Tudi bi bilo želeti, da bi ptujke kakor so: Beaulieu, Defaire, Moreau, pa tudi Castigliona, Campoformija itd. imele v oklepajih naznanjeno, kako se izgovore, ker naša šolska mladina tega ne ve. Vkljub temu pa moramo knjižico priporočati slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem v nakup, ker smo prepričani, da bode dosežala svoj namen, da bode vzbujala v mladih prsih navdušeno ljubezen do ožje in širše naše domovine.

Janko Likar.

Potrjena šolska knjiga. Ministerstvo za bogočastje in uk je z razpisom z dne 3. junija 1894, št. 11.321, odobrilo kot poučno knjigo za stenografijo s slovenskim ponénim jezikom knjigo: Slovenska stenografija po sestavu Fr. Ks. Gabelsbergerja. Spisal Anton Bezenšek. II. popravljeni natis Ljubljana 1893. Zaloga „Slovenske Matice“. Cena posameznim iztiskom 1 gld.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Urejuje Anton Koblar. Sešitek 3. prinaša na prvem mestu nadaljevanje korenitega spisa „Grobišče pri Sv. Luciji blizu Tolmina“ iz peresa prof. Rutarja. Temu sledi konec zanimive studije „K obrtni politiki 18. veka“, spisal prof. Apih, in pa nadaljevanje važne zbirke „Regesti k domači zgodovini“, nabral prof. dr. Kos. Mej „malimi zapiski“ čitamo celo vrsto važnih ali interesantnih notic, v rubriki „Slovstvo o domoznanstvu slovenskih dežel“ pa se ocenjuje razne knjige.

Varujte naše koristne ptice glada in mraza in nastavlajte jim valilnice. Prošnja in opomin do šolske mladine z navodom, kako pripravljati ptičja krmilišča in valilnice. Sestavlil Fran Vabič, nadučitelj v Runču bl. Ormoža. Ta drobna knjižica je izšla (v Hribarjevi tiskarni) zdaj že v tretjem natisu v slovenskem jeziku, in še v nemščini. Pisano je to 22 strani obsegajoče delce v prav ljubkem, lahko umljivem, mladini primernem jeziku, s katerim vrli pisatelj ogreva otroška srca k ljubezni do nežnih in koristnih ptičic. Obilo slik in sličic ter knjižničnih okraskov povečuje vrednost bukvic. Stvar se nam vidi jako važna, naj torej o njej spregovorimo nekoliko besed. Resnica je, da se število poljedelstvu koristnih ptic vedno bolj in bolj manjša. Sekanje gozdov, krčenje grmovja in trnja, pomanjkanje starih votlih dreves in vsako leto se ponavljajoče sna-

ženje sadnih dreves in porabljanje vsacega koščeka zemlje v kulturne namene krči pticam število ugodnih in varnih vališč, ter s tem omejuje pogoje njihovega obstanka in množenja na jako občutljiv način. K temu se družijo ostre zime s svojimi za ptice hudimi nasledki: gladom in mrazom. Surovi dečki in mnogo dvo- in štirinožnih živalij zalezava jih na vsak sled. Kolikor manjši pa postaja rod naših koristnih ptic, v toliko večjem številu množe se škodljive žuželke. Ker se jim zelo težko stavimo v bran, moramo tembolj misliti na naše koristne ptice — najmarljivejše sodelovalke pri uničevanju gosenic — in skrbeti za njih vspešno varstvo. Da se to za poljedelstvo prevažno vprašanje v najširših krogih narodovih udomači, treba je, da se naša mladina dobro podučí, kako je pomagati tem ljubkim živalicam v svojih hudih nadlogah. Z Vabičevim navodom v roki bo slednjemu starejšemu dečku — brez posebne pripomoči — omogočeno, vse pripraviti, kar je potrebno v varstvo koristnih ptičic. Z doslednim razširjanjem resnice, da nam veliko število ptic neizmerno koristi in da se neznatni v njih varstvo uporabljeni trud stoterno poplača, bomo z najboljšim vspehom in najcenejšim načinom omejili veliko nevarnost, katera nam preti po ogromno se množeči škodljivi golazni. S posebnim ozirom na našo vedno večjo veljavo sadjarstva se nujno priporoča, da vsi vse to ukrenemo, kar je potrebno v varstvo ptič. Poljedelska in bralna društva, okrajni in občinski zastopi, šolske oblastnije in tudi zasebniki naj torej mladino o tem velevažnem vprašanji podučujejo, kar se najvspešnejše doseže po imenovani brošurici, ki je spretno in poljudno pisana. Brošurica se dobiva pri g. F. Vabiču, nadučitelju v Runeču pri Ormoži. Cena: 1 komad za 15 kr., 10 komadov za 1 gld. 20 kr., 50 komadov za 5 gld., 100 komadov za 9 gld. Zaradi nje važne vsebine in nizke cene jo sl. šolskim voditeljstvom in krajnim šolskim svetom kar najtopleje priporočamo.

Krško in Krčani. Zgodovinske in spominske črtice. Spisal Ivan Lapajne, meščanske šole ravnatelj. Krško, 1894. Založil „Odbor za olepšanje mesta“ v Krškem. Tiskal Dragotin Hribar v Celji. Strani 146. Cena 1 gld. Vsebina knjige je jako zanimiva, tembolj, ker jo kinča mnogo lepih podob; pa tudi vnanja oblika dela vso čast Hribarjevi tiskarni.

Prošnja: Cenjeni čitatelji knjižice „Pouk o črtežih“ naj blagovoljno popravijo nastopne tiskovne napake:

Na strani 5. v 21. vrsti „razsežnost“ namesto razmernost.

„ „ 7. „ 35. „ „presečišča“ „ presečišč.

„ „ 12. „ 10. „ „najme“ namesto najame.

„ „ 13. „ 5. „ „Pode, strope“ namesto Podi, stropi.

„ „ 21. „ 29. „ čitaj prej „reflektira“ in potem „absorbira“.

„ „ 30. čitaj „Perpendikel, osnovnica“ in ne osnovnica.

J. B.

Listek.

Kaj je učitelj?

(Konec.)

Inspiciraj, če je zdravnik otrokom z vspehom „kozó“ stavil, da napolniš v to pripravljeno polo ter je ja ne pošlješ prepozno predstojnemu šol. oblastvu, da se more pravočasno „ad acta“ položiti. Dan prepozno, pa dobiš poziv. Ko bi se tudi naše remuneracije tako točno izplačevale!

Posebno pa glej, da se uprav srdito spustiš s svojo šolsko armado v boj proti glogovemu belinu in njega gosencam — glej! da v majniku, ko slavec ljubezen v prsih, nosiš ti pogin in smrt v sicer rahlem tvojem sreci proti zagrizenemu sovražniku kmetijstva — proti hrostu! Zgodaj ob zori zalezuj tega zaspanéta, tresi, bij, pobiraj, pari...